

Jan Gurba

Jerzy Głosik, "Osada kultury ceramiki sznurowej w Strzyżowie pow. Hrubieszów w świetle badań w latach 1933 - 37 i 39", "Materiały Starożytne" 1961, 7

Rocznik Lubelski 4, 307-308

1961

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Jerzy Głosik: Osada kultury ceramiki sznurowej w Strzyżowie pow. Hrubieszów
w świetle badań w latach 1933—37 i 39.**

Materiały Starożytne VII: 1961, s. 111—163, XIV tabl. poza tekstem.

Prawie równocześnie ze sprawozdaniem z prowadzonych w latach międzywojennych badań w Strzyżowie ogłoszonym przez kierownika tych prac prof. Z. Podkowińską¹ ukazało się omawiane tutaj opracowanie uzyskanych wówczas materiałów z osady kultury ceramiki sznurowej. Jest to drugie, poza wczesnośredniowiecznymi², szczegółowe opracowanie części strzyżowskich materiałów.

Praca J. Głosika zawiera opis i analizę uzyskanego materiału oraz przedstawienie ogólnej charakterystyki osady kultury ceramiki sznurowej w Strzyżowie na tle innych znalezisk. Na podstawie przede wszystkim ceramiki tej kultury ze Strzyżowa oraz stanowisk sąsiednich, a nawet z dalszych obszarów, stwierdzono we wschodniej części Wyżyny Lubelskiej³ i na Wołyniu występowanie nowej grupy kultury ceramiki sznurowej, dla której użyto nazwy grupa „strzyżowska”⁴. Znajomość tej grupy, mimo dużej stosunkowo ilości publikacji nowych materiałów tej kultury, ogłaszanych w większości przez J. Głosika⁵ nadal jest całkiem jeszcze nie wystarczająca, przede wszystkim ze względu na jednostronność uzyskiwanych materiałów — grobowych. Osada w Strzyżowie jest dotychczas jedyną, zbadaną niestety tylko w części⁶, osadą „strzyżowskiej” grupy. Nie posiadała ona stałego charakteru — stanowiła czasowo zamieszkiwane obozowisko, które autor tak jak całą „strzyżowską” grupę kultury ceramiki sznurowej, datuje na pierwszy okres epoki brązu.

J. Głosik przeprowadzając analizę materiałów, na podstawie których przedstawił charakterystykę osady, pominął grupę zabytków, których omówienie ułatwiłoby w dużym stopniu poznanie gospodarki zamieszkującej osadę ludności, a tym

¹ Z. Podkowińska, *Badania w Strzyżowie, pow. Hrubieszów, woj. Lublin, w latach 1935—1957, oraz 1939*. „Archeologia Polski” V: 1960, s. 39—80.

² L. Rauhut, *Osadnictwo wczesnośredniowieczne w Strzyżowie, pow. Hrubieszów*. „Wiadomości Archeologiczne” XXIV: 1959, s. 113—123.

³ J. Gurba: *Neolithic Settlements on the Lublin Loess Upland*. „Annales UMCS”, sec. B. XV; 1960, s. 216, ryc. 9.

⁴ J. Głosik, *Osada...*, s. 154. Porównaj uwagi na temat wprowadzenia tej nazwy: J. Gurba, *Grób kultury ceramiki sznurowej w Krzewicy w pow. tomaszowskim*. „Przegląd Archeologiczny” XII: 1959, s. 18.

⁵ Zestawienie literatury, oprócz podanej w sygnalizowanej tu pracy znajdzie zainteresowany w: T. Sulimirski, *Polska Przedhistoryczna*, cz. II, Londyn 1957—1959, s. 244, oraz J. Głosik, *Przegląd ważniejszych badań nad kulturą ceramiki sznurowej we wschodniej Lubelszczyźnie*. „Archeologiczne Rozhledy” XII: 1960, s. 406—407.

⁶ Dalsze badania na wielokulturowym stanowisku w Strzyżowie prowadzone w ciągu 6 tygodni przez J. Głosika i następnie trzy miesiące przez podpisanego w 1961 r. dostarczyły dalszych materiałów tej grupy.

nie zajął się wcale. Jasne, że ze względu na zaginięcie w czasie wojny całej dokumentacji z badań i niektórych zabytków oraz pomieszaniu nawet części materiałów, przynależność kulturowa pewnej ilości zespołów budzić może zastrzeżenia⁷. W wypadku jednak bezspornej przynależności zespołów (np. jamy 13, 24, 30 itd.) do interesującej nas grupy zabytków, nie wystarczające jest, jak to uczynił autor, zanalizowanie wyłącznie wytworów ludzkich (ceramika, wyroby kościane, z rogu i kamienia). Konieczną uwagę zwrócić należało również na znajduwane w jamach kości zwierzęce (określone nawet w części — m. in. krowy, owcy lub kozy, bawołu, psa) oraz groby zwierzęce⁸, jak i na pominięte również wyroby kamienne — żarna.

Przy pierwszym monograficznym, jakie stanowi niewątpliwie praca J. Głosika, opracowaniu grupy „strzyżowskiej”, konieczne wydaje się poświęcenie nieco miejsca gospodarce jej nosicieli, tym bardziej, że właściwie dotychczas poza bardzo krótkim ogólnym ujęciem A. Gardawskiego⁹ i szczegółowym, ale już nieco przestarzałym T. Sulimirskiego¹⁰ nie mamy żadnego nowego opracowania tej grupy kulturowej.

Jan Gurba

Lustracja województwa lubelskiego 1565. Wydał Andrzej Wyczański.

Wrocław 1959, ss. XXI + 138 + 1 mapka. Zakład naukowy im. Ossolińskich.

Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.

Po wydaniu drukiem rejestrów poborowych województwa lubelskiego z 1620 i 1926 roku, doczekaliśmy się ostatnio opublikowania najstarszej lustracji królewskich leżących na terenie dawnego województwa lubelskiego. W porównaniu z takimi źródłami historycznymi jak na przykład rejestry poborowe, lustracje królewskich mają swoje strony ujemne i dodatnie. Przy tych pierwszych należy przede wszystkim wymienić, iż lustracje królewskich swym zasięgiem obejmowały niewielką ilość dóbr, należących do jednego właściciela jakim był król. Stąd też nie dostarczają podstaw do wyciągania na ich podstawie ogólniejszych wniosków. Z drugiej jednak strony — w porównaniu z innymi źródłami — materiał w nich zawarty jest stosunkowo pełny, pozwalający na zorientowanie się w szeregu zjawisk społecznych i gospodarczych występujących we wsiach i miastach królewskich.

Z tych też względów omawiane wydawnictwo odegra zapewne bardzo pozytywną rolę nie tylko w pracach historyków zawodowych zajmujących się terenem dawnego województwa lubelskiego. Korzystać z niego będą zapewne w dużej mierze liczni na Lubelszczyźnie historycy-amatorzy interesujący się przeszłością swego regionu.

Wreszcie może się ono okazać bardzo pożytecznym dla nauczycieli i uczniów szkół średnich, którzy znajdą tu wiele ilustrującego materiału.

Całość omawianego wydawnictwa składa się z: I. Przedmowy Wydawcy,

⁷ J. Głosik, *Osada...*, s. 112, 153; Z. Podkowińska, *Badania...*; s. 40.

⁸ Z. Podkowińska, *op. cit.*, s. 71.

⁹ A. Gardawski, J. Gąssowski, Z. Rajewski, *Archeologia i prądzieje Polski*, Warszawa 1957, s. 110.

¹⁰ T. Sulimirski, *Polska...*, s. 233—234.